

"עלא פנה אל רבנים"

קנא

א.

"אמר רב יהודה אמר רב: אנשי ירושלים אנשי שחץ היו, אדם
אומר לחביו: כמה סעדת היום וכזו", וכוונתם לענייני זנות
ועריות.

"כל כח העומד בגבחו והשתלמותו למטרה רוממה, כשהוא נופל מערכו,
הוא מגלה את מהותו לצד החסרון, באותה המדה עצמה של הכשרת
גדולתו". לפי אותו ערך ועוצמה שהיה פועל טובה וברכה, כן פועל הוא
— בכשלונו — קלקיל. אם אין הכח בא לידי התמלאותו בצורה הישירה,
האידיאלית והמתקנת, אין הוא שובת מפעולתו, כראם מרכה לפעול באופן
מקולקל המרכה סיבך נוראי ושקיעה מוסרית גדולה עד מאוד.

"כשהנשמה האלהית היא רוממה באדם, נכנס בקרבנו אור החיים במדה
רחבה וגדולה".

יש לעמוד על הביטויים 'אור' ו'חיים' אשר הרב מרכה להשתמש בהם.
עולמו הפנימי של האדם מורכב משלושה יסודות ראשיים — נשמה,
נפש, רוח.

הנשמה היא הצד האלוקי שבקרבנו, "נשמה שנתת בי טהורה היא", הצד
העצמי, העליון, הגנוז, האדיך בקודשו. לא אופיו האישי בא כח לידי ביטוי,
כראם שייכותו הכללית. קדושת הקשר שלו עם הכלל. מעבר לכל ענייני
הבחוריים, מעשיו ודרכיו, לטוב או לרע, שוכנת בקרבנו נשמה, המהווה את
הצד האלוקי המוחלט שבעומק מהותו. בכל יחיד ויחיד מהאומה הישראלית
חי ומאיד' הטבע העצמי של קדושת כלל-ישראל, הטבע שלעולם אינו נגפם
ואינו נאכזר אף אם מתרחקים חזיים מאוד מהתאמת ענפיהם אל פנימיותם.
ככל מצב וכלל יידיה חיה בו נשמתו, מאירה ופועלת, ועתידה היא לגבור
על כל המנסים לעכב את הפעולה.

הנפש היא הצד האישי שבאישיות — מידותיה, נטיותיה, אופיה
וכוחותיה.

קנב

לאמונת עתנו

כין הנשמה ובין הנפש עומדת הרוח. בה מתבטאת האישיות המוסרית,
הכותרת באמת מן השקר וכטוב מן הרע. בצד הרוח שבו מתחנך האדם,
לומד ומקיים, מקבל השפעה מתלמיד-ידידיו ומרבה שינון והעמקה, בותר
בטוב והולך בדרכה של תורה. מצבים שונים יש לרוח, יש שהיא מרוממת,
יש שהיא נמוכה. בכחירתו יכול האדם להתרומם ולהתקדם, וכן ההיפך.

כשבוחר הוא בטוב, ואישיותו המוסרית מהווה את הכח השולט במרכז
החיים, מטה את נשיות הנפש ופעולות הכוחות השונים לדרכה של תורה
— מתקרב הוא להופעת נשמתו בקרבנו. אט אט, אחרי עמל רוחני ומוסרי
אורך ורציני, מתהווה בו מהפיכת פנימית ומצוה תיים של עמל מוסרי
בלתי פוסק, בהתגברות על כוחות שליליים, מתוך הזירות וזריות, ומתוך
לימוד ושינון ועיסוק מתמיד בהשיית הנשיות והכוחות לדרך טובה, מתעלה
הוא ומגיע למדרגה עליונה יותר — מדרגת הקדושה. כשהיני הבחוריים
מותאמים לחיי הפנימיים, לחיי נשמתו, מתהפך הכל ומתחילים חיינו לזרום
מהנשמה עצמה. התורה חיה בקרבנו כאין עוד צורך למלחמות חרידות נגד
'יצרהרע ולעצירת כוחות שונים'.

ביכולת הזכיה להארת הנשמה מדרגות רבות יש, כמוכן. בנוסף, תלוי
הדבר אף במצבה של האומה בכללה, כי הבל גדול יש בין מצב חיים
נמוך ומצומק של גלות וחורבן, לבין מצב גאולה ובניין, ובין שני אלה
למצב עליון יותר של השראת שכניה ובניין בית-המקדש.

כשזוכה האדם לגילוי חיי נשמתו — היא המחיה בו את רוחו ונפשו
וכל כוחותיו. האיכות, החוכן והמהות של חיי הקודש ועבודת ד' מופיעים
בו אז ברמה שונה לחלוטין. לא הפרטים מתאמצים בבניין עמלני, הדירי,
להשתחרר מכל נטייה רעה ולהתרומם אל עומת פנימיות החיים, אלא הכלל
הנשמתי הוא המזוים חיים וברכה ומחיה את כל מערכות החיים עד לאלו
הנשמיות וכל פרטיהן.

כאשר עוסק הרב במדרגות הנפש מצד פרטיותן — הוא מדבר על
התכונה, על התכרה שבה מכיר האדם את הטוב, ועל הרצון שבו הוא
שואף אליו. אולם כאשר הוא עוסק, מתוך צפייה אידיאלית עליונה, במצבי